

THAM LUẬN

Chi đoàn giáo viên trường THPT Bắc Đông Quan xung kích, đi đầu trong phong trào thi đua “ĐỔI MỚI, SÁNG TẠO TRONG GIẢNG DẠY VÀ HỌC TẬP”

ThS Phan Văn Dân
Bí thư Đoàn Thanh niên

*Kính thưa quý vị đại biểu,
thưa các đồng chí!*

Lời đầu tiên, thay mặt cho tuổi trẻ THPT Bắc Đông Quan, tôi xin trân trọng gửi tới quý vị đại biểu, các đồng chí lời kính chúc sức khỏe và lời chào nồng ấm nhất! qua đây, cũng xin bày tỏ sự biết ơn sâu sắc tới Sở Giáo dục & đào tạo Thái Bình đã tạo điều kiện cho chúng tôi được báo cáo tham luận tại buổi tọa đàm này.

Kính thưa quý vị!

Khi đề cập về thanh niên và công tác thanh niên, Đảng ta đã nêu rõ: “Thanh niên là rường cột của nước nhà, là chủ nhân tương lai của đất nước, xung kích trong xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, là nhân tố quyết định sự thành bại của sự nghiệp CNH - HĐH đất nước, hội nhập quốc tế và xây dựng chủ nghĩa xã hội. Thanh niên được đặt ở vị trí trung tâm trong chiến lược bồi dưỡng, phát huy nhân tố và nguồn lực con người. Chăm lo, phát triển thanh niên vừa là mục tiêu, vừa là động lực đảm bảo cho sự ổn định và phát triển bền vững của đất nước”.

Đồng thời, thanh niên là lực lượng xã hội to lớn, một trong những yếu tố quan trọng quyết định tương lai, vận mệnh của dân tộc. Đảng ta luôn đề cao vai trò, vị trí của thanh niên, xác định Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh là đội dự bị tin cậy của Đảng; công tác thanh niên là vấn đề sống còn của dân tộc. Chăm lo, bồi dưỡng, giáo dục ĐVTN thành lớp người “vừa hồng vừa chuyên” theo tư tưởng Hồ Chí Minh là một nhiệm vụ quan trọng của cả hệ thống chính trị đặt dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam.

Nhận thức được tầm quan trọng đó, đồng thời quán triệt sâu sắc và vận dụng linh hoạt Nghị quyết số 29-NQ/TW về đổi mới căn bản toàn diện giáo dục và đào tạo với mục tiêu tạo chuyển biến mạnh mẽ về chất lượng, hiệu quả giáo dục, đào tạo; đáp ứng ngày càng tốt hơn công cuộc xây dựng, bảo vệ Tổ quốc và nhu cầu học tập của nhân dân, những năm gần đây, chi đoàn giáo viên trường THPT Bắc Đông Quan luôn nỗ lực phấn đấu và chủ động, xem đổi mới trong giáo dục là xu thế mang tính toàn cầu, thúc đẩy lực lượng giáo viên trẻ, khơi bật tinh thần nghiên cứu, sáng tạo thông qua các phong trào thi đua; đề từ đó công tác Đoàn và phong trào thanh niên của chúng tôi luôn phát triển đúng hướng, có những bước trưởng thành và gặt hái được nhiều thành tích đáng ghi nhận trên các lĩnh vực hoạt động. Nổi bật là

1. Công tác giáo dục chính trị tư tưởng, đạo đức, kỹ năng sống cho học sinh

Chúng tôi luôn chú trọng công tác giáo dục chính trị tư tưởng, đạo đức, kỹ năng sống đối với đoàn viên thanh niên học sinh, coi đây là nhiệm vụ then chốt; không ngừng đẩy mạnh việc học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh thông qua nhiều hình thức gắn với các phong trào như “mỗi thầy giáo, cô giáo là một tấm gương đạo đức, tự học và sáng tạo”, “xây dựng trường học thân thiện, học sinh tích cực”; xây dựng văn hóa ứng xử trong nhà trường; đổi mới nội dung, chương trình, hình thức giáo dục đạo đức, kỹ năng sống cho học sinh, bảo đảm môi trường giáo dục an toàn trong

trường học được từng bước triển khai tạo dấu ấn đậm nét. Công tác phối hợp giữa nhà trường, gia đình và xã hội được tăng cường và phát huy hiệu quả.

Ngoài ra, nội dung giáo dục đạo đức còn được lồng ghép, tích hợp trong các chương trình và hoạt động tập thể như giáo dục tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh; phòng chống tham nhũng, giáo dục an toàn giao thông, giáo dục các vấn đề về giới, bình đẳng giới, giáo dục bảo vệ môi trường; thông qua các hoạt động văn hóa, thể dục, thể thao và các hội thi, sân chơi, ngoại khóa, tọa đàm...

Công tác giáo dục về lòng yêu nước, tự hào dân tộc và truyền thống nhà trường được tổ chức với nhiều hình thức phong phú, đã khơi dậy niềm hứng khởi là học sinh Bắc Đông Quan... tạo những cú hích trong nhận thức và hành động của đoàn viên học sinh. Tích cực làm theo lời Bác với truyền thống tương thân, các hoạt động thiện nguyện, nhân đạo như: chăm sóc nghĩa trang liệt sĩ, thắp nến tri ân, phụng dưỡng mẹ Việt Nam anh hùng, hiến máu nhân đạo, duy trì sân chơi Nuôi heo Tình bạn, v.v... được các thế hệ học sinh nhiệt tình hưởng ứng, các bậc phụ huynh và nhân dân đánh giá cao.

+ tham gia hành trình Tình nguyện vì cuộc sống cộng đồng tại xã Cốc Lầu, Bắc Hà, Lào Cai; mua tăm tre ủng hộ người mù huyện Đông Hưng; thăm và tặng quà đồn Biên phòng Lũng Cú, Đồng Văn, Hà Giang; quyên góp ủng hộ đồng bào bão lũ miền Trung...

+ tổ chức lễ đón học sinh khối 10 tựu trường, lễ tri ân và trưởng thành cho học sinh khối 12, triển khai xây dựng công trình thanh niên thiết thực và cụ thể.

+ ngoại khóa “tuyên truyền an toàn thực phẩm, ATGT, phòng chống cháy nổ”; “50 năm thực hiện di chúc Làm theo lời Bác”, “Bạo lực học đường”; “Ma túy và các tệ nạn xã hội”, “Sức khỏe sinh sản”; v.v...

+ cuộc thi “viết tham luận đóng góp ý kiến xây dựng công tác đoàn và phong trào thanh niên”; hùng biện “mái trường, Thầy Cô và nghề dạy học”; hội thi “hàng tái chế hand made”.

+ chương trình đại nhạc hội “Xuân gắn kết, Tết yêu thương” với nhiều tiết mục, trò chơi dân gian như “làm cây nêu ngày tết”, “bày mâm ngũ quả”, “bịt mắt đập niêu”, “gói bánh chưng”, “viết câu đối”, “trang trí mâm quả tết”, “trò chơi đi cầu khi”.

+ tổ chức Lễ kỷ niệm 90 năm ngày thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam và ngoại khóa “Lá cờ Tổ quốc”, góp phần trong việc đa dạng hóa các hình thức giáo dục nhằm tăng cường tính chủ động và hiệu quả tiếp thu kiến thức, từng bước giáo dục toàn diện học sinh.

2. Công tác chuyên môn

Hưởng ứng phong trào thi đua “Đổi mới, sáng tạo trong dạy và học” do Bộ Giáo dục và Đào tạo phát động, chi đoàn giáo viên đã triển khai nhiều việc làm cụ thể, tạo sự chuyển biến tích cực trong đội ngũ giáo viên trẻ về ý thức tu dưỡng, rèn luyện đạo đức nghề nghiệp, thường xuyên tự học nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ và sáng tạo trong các hoạt động giáo dục, đáp ứng ngày càng tốt hơn yêu cầu nhiệm vụ được giao.

Trên tinh thần đó, chúng tôi đã tổ chức tuyên truyền cho giáo viên trẻ nhận thức được rằng: trong thời kì cách mạng công nghệ 4.0, sứ mệnh của người thầy cần thay đổi. Học trò không phải là “những chiếc bình cần đổ đầy kiến thức”, mà các em là “những ngọn đuốc cần được thắp lên”. Chính vì vậy, trách nhiệm và bổn phận của người thầy là “Thắp lửa” chứ không phải “Đổ đầy”.

Bên cạnh đó, chúng tôi coi trọng phương pháp dạy học thông qua Trải nghiệm, dạy học hướng tới việc Truyền cảm hứng cho người học để họ có thể phát triển được niềm đam mê từ bên trong bản thân mình, thay vì nhồi nhét kiến thức và tạo áp lực từ phía ngoài (từ cha mẹ, thầy cô, nhà trường, xã hội). Khi đã thực sự được Truyền cảm hứng thì

người học sẽ có một động lực tự thân mạnh mẽ để thay đổi, để hành động một cách kiên nhẫn và bền bỉ. Điều quan trọng nhất là người thầy phải luôn khích lệ, tin tưởng và thổi vào chúng niềm say mê khám phá những tri thức mới.

Từng bước xây dựng cách soạn giáo án theo định hướng đổi mới; tổ chức các tiết dạy thử nghiệm chuyên đề, đổi mới phương pháp dạy học; tổ chức rút kinh nghiệm, đổi chiều giữa lý luận và thực tiễn để rút ra cách dạy học phù hợp. Để mỗi bài giảng, mỗi giờ học đều có những “Chân lí” nho nhỏ được phát hiện, những đỉnh cao “Tri thức” được chinh phục và những cuộc tìm kiếm “Bắt đầu”, làm cho mỗi giờ học thực sự là một giờ vui vẻ, thân thiện và bổ ích với học sinh.

Đi đôi với công tác đổi mới phương pháp giảng dạy, công tác chủ nhiệm cũng được quan tâm sâu sắc và định hướng cho giáo viên chủ nhiệm - họ phải là người “Mở cửa trái tim” của học trò. Đồng thời xác định phương hướng giáo dục hiện đại là “Giáo dục bằng tình yêu thương, sự hiểu biết, sáng tạo của thầy cô là con đường giáo dục hiệu quả nhất”.

Cùng với đó, đổi mới cách kiểm tra, đánh giá giờ dạy, đánh giá năng lực, phẩm chất của học sinh phù hợp với phương pháp dạy học mới. Tiêu chí đánh giá giờ dạy: “Dạy giỏi - Hỏi hay”, lấy người học làm trung tâm, định hướng phát triển năng lực, phẩm chất học sinh, coi trọng đánh giá sản phẩm thu được, kết quả đầu ra. Kiểm tra đánh giá năng lực học sinh bằng nhiều hình thức khác nhau, đánh giá thường xuyên, định kì, coi trọng đánh giá quá trình và khả năng tự học, tự nghiên cứu, vận dụng kiến thức vào giải quyết tình huống thực tế.

Với những nhận thức như trên, các phong trào “Sáng tạo trẻ”, “Mỗi thanh niên một ý tưởng, sáng kiến sáng tạo”... thời gian qua được duy trì, có những chuyển biến tích cực hơn, trong đó đã chú trọng các giải pháp phát huy vai trò của đội ngũ giáo viên trẻ tham gia đổi mới phương pháp, áp dụng công nghệ thông tin vào quá trình giảng dạy; đồng thời làm nòng cốt cho việc hỗ trợ học sinh, đoàn viên học tập, nghiên cứu khoa học, bồi dưỡng học sinh yếu kém; định hướng nghề nghiệp và hoạt động câu lạc bộ học thuật... Các cuộc thi học sinh giỏi, nghiên cứu khoa học, thi tay nghề được tổ chức thường xuyên, nhiều đề tài nghiên cứu khoa học của các đoàn viên thanh niên, giáo viên có chất lượng và được đánh giá cao. Cụ thể: có nhiều đề tài được tham dự kỳ thi “sáng tạo KHKT dành cho học sinh THPT” cấp cụm, tỉnh và bộ; đồng chí bí thư đoàn trường đã có nhiều bài viết đăng in trên tạp chí khoa học quốc gia (tạp chí Hóa học và ứng dụng) đại diện BTV Đoàn trường đã tham luận tại tọa đàm khoa học “nâng cao hiệu quả việc học tập và làm theo 5 điều Bác Hồ dạy trong các nhà trường” của Sở GD & ĐT; “công tác phối hợp giữa đoàn thanh niên với GVCN và các đoàn thể trong nhà trường để giáo dục kỹ năng sống cho học sinh” trong chuỗi tọa đàm công tác tư vấn tâm lý, hướng nghiệp do Sở GD & ĐT phối hợp với ĐHGĐ - ĐHQGHN...

***Kính thưa quý vị đại biểu,
thưa các đồng chí!***

Bên cạnh những thuận lợi và kết quả đạt được, tại buổi tọa đàm này, chúng tôi cũng xin được thẳng thắn chỉ ra những khó khăn trong quá trình tổ chức thực hiện như:

- + tài liệu tích hợp liên môn,
- + trải nghiệm thực tế với hoạt động sản xuất; tham quan các địa điểm văn hóa, du lịch; trải nghiệm gắn với nội dung các bài học, kiến thức gắn với thực tế,
- + hiệu quả việc ứng dụng công nghệ thông tin trong quản lý, dạy học, kiểm tra, đánh giá, nghiên cứu khoa học...

còn nhiều khó khăn và hạn chế (cả chủ quan lẫn khách quan).

Từ những hiểu biết và trải nghiệm thực tế trong quá trình giảng dạy ở nhà trường THPT, tôi xin mạo muội đề xuất một số hướng đi mà bản thân nghĩ là hữu ích.

+ Dạy học theo định hướng năng lực, kích thích sự sáng tạo và khả năng tư duy độc lập của học sinh

Cách dạy học ở ta cho đến nay vẫn chủ yếu theo mô hình thụ động: Thầy thuyết giảng; học sinh lắng nghe, ghi nhớ để đến giờ kiểm tra thì trả lời lại gần như nguyên vẹn những gì thầy giảng. Cho nên cái mà học sinh tạo ra tuyệt nhiên không phải là sự sáng tạo của riêng các em mà chỉ đơn thuần là sự sao chép kiến thức đã được mặc định trong sách hay trong bài giảng của thầy cô. Với cách dạy học như thế, học sinh sẽ khó có thể thoát ra khỏi cái bóng của thầy cô giáo để trở thành một cá nhân độc lập trong tư duy và sáng tạo. Sản phẩm của giáo dục vì thế sẽ là hàng trăm, hàng nghìn con người na ná nhau như một sự “đồng phục” từ kiến thức cho đến lối suy nghĩ.

Để kích thích sự sáng tạo và khả năng tư duy độc lập của học sinh đòi hỏi một sự thay đổi bắt đầu từ quan niệm của người dạy. Mỗi thầy cô giáo tùy vào điều kiện cụ thể của mình mà tạo ra cho học sinh một môi trường học tập thực sự cởi mở, năng động, dân chủ tạo điều kiện tối đa để học sinh tự do sáng tạo, tự do tư duy, tự do thể hiện quan điểm, chính kiến của mình.

Trong quá trình ấy, người thầy từ chỗ là nhân vật trung tâm bắt buộc học sinh phải tuân thủ theo lời mình trở thành người tư vấn, hướng dẫn, khơi gợi đam mê; còn học sinh từ chỗ thụ động, phụ thuộc vào thầy cô giáo trở thành nhân vật trung tâm, tự do suy tư, sáng tạo, hình thành cho mình một năng lực riêng để có thể ứng phó với mọi tình huống trong xã hội. Trọng tâm của quá trình dạy học sẽ chuyển từ chỗ dạy cho học sinh biết được, hiểu được đến chỗ dạy cho học sinh tự mình làm được. Muốn thế, người thầy phải thực sự tôn trọng cá tính riêng, suy nghĩ riêng của học sinh, tránh một cái nhìn định kiến, áp đặt.

+ Tăng cường dạy phương pháp học và hướng dẫn tự học cho học sinh

Trong cuốn sách Thế giới phẳng, tác giả Friedman viết: “Kỹ năng đầu tiên và quan trọng nhất mà bạn cần có trong một thế giới phẳng là khả năng học phương pháp học - nghĩa là thường xuyên tiếp thu và học hỏi những phương pháp mới để làm những công việc cũ hay những phương pháp mới để làm công việc mới”. Đây là một quan điểm đúng đắn và tiến bộ về giáo dục.

Thực tế chỉ ra rằng, việc học sẽ đem lại hiệu quả rất cao nếu học sinh được trang bị một phương pháp học tập khoa học, đúng đắn. Học tập mà không có phương pháp sẽ giống như “dã tràng xe cát”, phải bỏ ra rất nhiều thời gian trong khi kết quả thu được lại chẳng có gì đáng kể. Vì vậy mà bên cạnh việc truyền đạt kiến thức, người thầy cần phải hướng dẫn cho học sinh phương pháp tự nghiên cứu, tự tiếp cận và giải quyết vấn đề để các em có thể tự mình khám phá tri thức ở nhiều nguồn khác nhau mà không phải phụ thuộc quá nhiều vào thầy cô giáo.

Cần thấy rằng một người thầy dù giỏi đến đâu cũng không thể nào truyền đạt cho học sinh tất cả kiến thức, không thể “cầm tay chỉ việc” cho các em trong tất cả mọi vấn đề. Cho nên người thầy giỏi không phải là người thầy nhồi nhét cho học sinh được nhiều kiến thức mà phải có khả năng truyền cảm hứng, khơi dậy niềm đam mê để các em say sưa nghiên cứu, tìm tòi. William A. Warrd thật có lý khi cho rằng “Người thầy trung bình chỉ biết nói, Người thầy giỏi biết giải thích, Người thầy xuất chúng biết minh họa, Người thầy vĩ đại biết cách truyền cảm hứng”.

+ Giảm kiến thức nặng nề, hàn lâm; tăng cường giáo dục đạo đức và kỹ năng sống

Đa số nhà giáo dục có uy tín của nước ta hiện nay đều thống nhất với nhau ở một điểm là chương trình giáo dục phổ thông Việt Nam còn nặng tính hàn lâm, lượng kiến thức được đưa vào giảng dạy trong nhà trường quá nhiều, trong đó có một số kiến thức nặng nề và không thực sự cần thiết ở bậc học này. Trong khi đó dù đã có những quan tâm bước đầu, nhưng chương trình giáo dục đạo đức cũng như giáo dục kỹ năng sống cho học sinh vẫn chưa được chú ý đúng mức. Đây có lẽ là một trong những nguyên nhân khiến rất nhiều học sinh Việt Nam khi từ ghế học đường cảm thấy rất khó khăn khi thích ứng với xã hội. Và có lẽ cũng là một trong những nguyên nhân khiến văn hóa học đường ngày càng xuống cấp.

Cần thấy rằng học sinh THPT ra trường có nguyện vọng trở thành nhà khoa học, nhà chuyên môn không nhiều. Trong khi đó, em nào cũng phải chuẩn bị cho mình một nhân cách, một kỹ năng cần thiết để có thể hòa nhập với cuộc sống, ứng phó với những tình huống khác nhau trong xã hội. Do đó ngay từ trong nhà trường phổ thông, cần thiết phải giáo dục cho các em cách sống, văn hóa sống cũng như những kỹ năng sống như: khả năng xử lý vấn đề, trình bày vấn đề, phản biện, tổ chức, hợp tác, nói trước đám đông...

+ Chú trọng phát triển năng lực ngoại ngữ và công nghệ thông tin

Thời đại toàn cầu hóa đòi hỏi mỗi quốc gia, nếu muốn phát triển thì phải tăng cường hội nhập, hợp tác với các quốc gia khác trên nhiều lĩnh vực như kinh tế, văn hóa, công nghệ... Một trong những chiếc chìa khóa để mở cánh cửa hội nhập là con người cần phải được trang bị năng lực ngoại ngữ và công nghệ thông tin đủ để giao tiếp và khám phá thế giới bên ngoài. Có năng lực ngoại ngữ, người Việt Nam sẽ dễ dàng học tập, làm việc ở nhiều quốc gia khác nhau. Có năng lực công nghệ thông tin, người ở những khu vực hẻo lánh, xa xôi nhất cũng sẽ có cơ hội sở hữu thông tin như người thành thị vì phần lớn thông tin của thế giới hiện nay đều được đăng tải trên mạng Internet.

Năng lực ngoại ngữ và công nghệ thông tin vì thế là một trong những năng lực quan trọng nhất mà con người hiện đại cần được trang bị ngay từ khi còn ngồi trên ghế nhà trường. Thế nhưng thực tế chỉ ra rằng cách dạy ngoại ngữ và công nghệ thông tin trong trường phổ thông hiện nay còn nhiều điểm phải xem lại. Học sinh được trang bị khá nhiều mẹo để đối phó với những bài kiểm tra văn phạm môn Ngoại ngữ, trong khi đó kỹ năng nghe, nói, đọc, viết lại rất kém. Các em được dạy nhiều lý thuyết về các chương trình Tin học trong khi kỹ năng ứng dụng lại ít được chú ý. Điều này đòi hỏi trong thời gian tới cần phải có những thay đổi cần thiết trong giáo dục ngoại ngữ và tin học để có thể đáp ứng được yêu cầu của thời đại.

Kính thưa quý vị!

Trên đây là bản tham luận về phong trào thi đua xung kích, đi đầu trong “ĐỔI MỚI, SÁNG TẠO TRONG GIẢNG DẠY VÀ HỌC TẬP” của chi đoàn giáo viên trường THPT Bắc Đông Quan. Do trình độ chuyên môn và năng lực nhân thức còn hạn chế nên bản tham luận không tránh khỏi thiếu sót, rất mong nhận được ý kiến đóng góp của các quý vị đại biểu và các đồng chí.

Trước khi ngừng lời, xin kính chúc các vị đại biểu và các đồng chí lời chúc sức khỏe, thành công và hạnh phúc!

Chúc buổi tọa đàm thành công tốt đẹp!

Xin trân trọng cảm ơn!

ThS Phan Văn Dân
Bí thư Đoàn Thanh niên

trường THPT Bắc Đông Quan – Đông Hưng